

BİR POSTMODERN İNTİHARIN ARDINDAN EKŞİ SÖZLÜK'TE KANAATLERİN OLUŞUMU ve GRUPLARIN BİÇİMLENME SÜREÇLERİ

AFTER A POST-MODERN SUICIDE: EMERGENCE OF OPINIONS AND FORMATION OF GROUPS IN EKŞİ SÖZLÜK

Sarphan Uzunoğlu

Kadir Has Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Öğretim Görevlisi

Özet: 17 Ekim 2014 tarihinde Mehmet Pişkin isimli şahsın intihar etmeden önce Vimeo'ya intihar mektubunu video formunda yüklemesi ve bunu Facebook hesabı üzerinden arkadaşlarıyla paylaşması, yeni medya okur yazarı olarak adlandırabileceğimiz kitleleri etkilemiş, olay Türkiye'nin yeni medya ortamında en çok konuşulan konulardan biri haline gelmişti. Pişkin'in intiharı küresel sosyal ağlarda olduğu üzere Türkiye'deki kollaboratif medya örnekleri arasında en popülerlerinden biri olan Ekşi Sözlük'te de yankı buldu. Videonun yayınlandığı günden 19 Kasım 2014 tarihine dek Ekşi Sözlük'te Mehmet Pişkin'in adını içeren on dört farklı başlık açılırken, bu başlıklara 2323 giri kaydedildi. Bu makalede, kolaboratif medyada bilgi üretimi ve kanaat aktarımı süreçlerinde grup kutuplaşmasının varlığını gözlemek adına Mehmet Pişkin'in intiharına olumlu, olumsuz ve nötr yaklaşımlar arasından nötr bir başlık olarak tanımlayabileceğimiz Mehmet Pişkin başlığındaki intiharın gerçekleşmesinden sonraki ilk üç gün içinde kaydedilen giriler değerlendirilmiş, farklı kanaatler arasındaki etkileşimler ve uzlaşmaya etkileri söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada gözetilen fayda, rekabetçi kolaboratif model içerisinde kanaat oluşumunu etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması ve kanaat değişiminin önündeki engellerin anlaşılması olarak tanımlanabilir.

Anahtar Sözcükler: Ekşi Sözlük, Yeni Medya, Grup Polarizasyonu, İntihar, Medyalaşma

Extended Abstract: On October 17th 2014, a man named Mehmet Pişkin uploaded his suicide note to the Vimeo in a video format. This video was automatically shared with his Facebook friends after he committed suicide. This occasion that effected new media literate audiences became one of the most important topics in Turkey's new media sphere. Pişkin's suicide had caused generation of enormous content in Ekşi Sözlük which is one of the most popular digital platforms in Turkish Internet sphere. Between 17.10.2014 and 20.11.2014, 2323 entries had been posted to Ekşi Sözlük under 14 different topics created by authors. In this article, the entries recorded between 17.10.2014 and 19.10.2014 have been observed and evaluated due to a discourse analysis based on effect of interactions between different opinions on compromises. The academic benefit of the article can be summarized as revealing factors that impact emergence of an opinion and avoiding factors that disable opinion changes.

New media created important opportunities in terms of recording, processing and sharing information. Thinking of Castells (1996) defining network society due to deep social changes in last decades; development of network society effected both interpersonal and massive communication practices and these changes are still

being felt. Video uploaded by Mehmet Pişkin was deleted after the recognition of sensitive content but it had already been uploaded and reproduced by other new media users in various platforms such as Youtube, Dailymotion and Vimeo. Video became one of the new instances of how new media technologies transformed and determined feelings and expressions in network society.

We'll be observing this suicidal case and its reflections in new media sphere in 5 different steps. First of all, we'll observe Ekşi Sözlük as a collaborative media model and choice of Ekşi Sözlük as media to be observed in this case will be tried to be legitimized. First approach towards ekşi Sözlük is about whether Ekşi Sözlük is an appropriate media to observe a suicidal attempt or not. Second approach is towards the the Ekşi Sözlük as a partly idealized public sphere. In the third chapter, Ekşi Sözlük will be tried to be redefined as a collaborative media, where groups and individuals interact and produce/consume together. Collaborative and competitive media will be observed with reference to public sphere. Benefiting from the ideas of Jürgen Habermas and Christian Fuchs, problems and trends regarding opinions emerged within Ekşi Sözlük with reference to socialist and bourgeoisie definitions of public sphere. Fourth chapter of the article is focused on user generated content aiming manipulation of information. Benefiting from the term Wikipedia Vandalism, taking similarities between Ekşi Sözlük and Wikipedia into the consideration, the content production processes will be observed. In the fifth chapter of the article will be about methodology and focus content of the research. In sixth and the last chapter, using group polarization as a key concept, formation of the group polarization emerged in Ekşi Sözlük will be defined.

Most of the suicides that have been related to web environment are committed in Japan due to official records¹. Looking at the countries similar incidents have happened, the countries listed are China, South Korea, Germany, Australia, Norway, United Kingdom, USA and Sweden. While those countries have differences in terms of demographical profiles and new media literacy levels, observing Pişkin and authors of Ekşi Sözlük – a collaborative hyper text dictionary (Gürel and Yakın 2006, 266) - as a smaller demography with urbanized lifestyles and developed media literacy skills, we can observe some similarities. Due to the data about internet use and its increasing rates in Turkey, we can state that there are both economical and technological similarities among the audiences that prosume content in those web sites. Here we need to focus on productive communication as an important key term proposed by Henning and Hebblewhite (2013, 214). Because from Ekşi Sözlük to Twitter, communication processes in these new social networks do not only consist consumption processes but also the production of content. Relatively, many cognitive outputs are produced in these social networks. Because of this cognitive output, Ekşi Sözlük is the media project that is chosen as a field for the observation of group polarization after this postmodern suicide regarding its representation in new media. However, before using Wiki terminology, we need to cover some differences and similarities between two new media projects. Wikipedia is) a media that can be accessed, edited and modified by everyone (Fuchs, 2014,768. Rules change by time there and the rules have flexibility. However, we need to stress some differences. Ekşi Sözlük's registration and authorship approval processes are not transparent and there is a preparation process for authorship. We can talk about two different hierarchies in terms of the comparison of these two projects. Even if we are talking about similar literacy skills in terms of new media regarding Ekşi Sözlük users, the political, social and personal tendencies are not that homogeneous. These people are still under the impact of agenda setting function of traditional media and their attitudes are shaped by existing discussions and tensions in bourgeoisie public sphere of Turkey, which is mostly dependent on secular and conservative conflict in intellectual area.

¹ "Japan's internet 'suicide clubs'". BBC News. December 7, 2004. Retrieved May 5, 2010.
Japan's chilling Internet suicide pacts - [MSNBC.com](http://www.msnbc.com)

Clay Shirky defended that chatting or speaking in the online sphere is content production while content production is establishing connection with others (Shirky 2008, 172). Again Shirky stated that, social media tools dramatically improved our tendencies regarding collaborating and cooperating (Shirky 2008, 304). Shirky's those discourses regarding formation of activist movements reveal that there is a common aim and common effort for the realization of this aim. However, collaborative media examples do not emerge as results of common aims. Because collaborative solidarity based and collaborative competitive modes of media are also organized and due to new media's political economy, this nuance caused emergence of different subcategories. In terms of financial structure, Wikipedia shouldn't be compared to Ekşi Sözlük. Of course Wikipedi is not a revolutionary Marxist process principally; however in the end it is the result of its whole members (Fuchs, 2014, 778). Ekşi Sözlük as a registered company is not an idealized or commonly shared public sphere but a new media sphere under the hegemony of capitalist structure. Prosumers (authors) are involved within a process of exploitation. Including the ads, there are many blocks regarding free content production in Ekşi sözlük. Laws and regulations provide another restrictive topic here. So, like bourgeoisie public sphere, Ekşi Sözlük is also a zone of hegemonic conflict and group polarization can not be thought free from this situation. It is also known that many authors produce content on demand for money. This monetization also caused manipulation of the information and harmed the census process. Therefore Ekşi Sözlük is not a democratic collaborative media platform. It has a collaborative information production process; however this is not a horizontal process. This is an hierarchial process. Data control mechanism works not due to the facts but to the interests of stakeholders or the media itself.

So far we understood that Ekşi Sözlük is a corporate project rather than a democratic collaborative form. Ekşi Sözlük is a collaborative dynamic form like the hegemony as a process (Williams, 1977). Production processes in Ekşi Sözlük are mostly dictated by governance of Ekşi Sözlük; however within some rules people have a capability to resist against common senses and unwritten hegemonic codes of the platform. In some cases, discourses and counter discourses find equal opportunity to be expressed and the issue that's observed within the article is such an incident. None of the discourses about the suicidal attempt (secular or conservative) have the means of production under their hegemony. However there is still a blockage here in terms of the formation of the opinion and Wikipedia Vandalism as a key term will be beneficial here as there are always some people who try to create noise or misinform people. Regarding Shachaf ve Hara's (2010, 361-362) research, trolling as violation of a communication process with an agenda of self-satisfaction should be taken into the consideration there.

In social networks where different virtual communities are active in, individuals with different backgrounds come together with people who share similar opinions, it is a natural integration. However in most cases this cause group polarization (Nagel, 2002, 28). Stoner findings are taken as reference while conceptualizing group polarization. Due to these findings people who were less active before interaction became bore passionate and effective after polarized interaction starts. Risk takers step towards taking more risk. According to these theory, groups' orientations are manipulated by more dominant risk takers (Aronson vd., 2001, 340).

Using Krippendorff's methods and benefiting from group polarization as a key concept, we analyzed all the registered entries about suicide of Mehmet Pişkin in Ekşi Sözlük and found 1493 entries. 693 of the entries were positive while 661 of them were neutral and 142 of them were negative. As a result it is found out that, suicide of Mehmet Pişkin created reproduction of conflict between the groups in Ekşi Sözlük regarding secularism and conservatism. 14% of the registered entries had religious references. This means that Turkey's political sphere can not be directly understood towards Ekşi Sözlük because of differentiated demographics. Secular-Islamist tension wasn't directly reproduced there. Looking at the chronological order of the entries, we can see strengthening entries in queue and it might be referred to the necessity of being approved or approving

similar thoughts. Rather than data, arguments and counter-arguments became the basis of the rhetorical competition. It can be stated that this group polarization that triggered content production in Ekşi Sözlük stimulates cognitive capital of Ekşi Sözlük. All the opinions and user generated contents in Ekşi Sözlük are increased in number to the strength of group polarization and people spend more time on the web site and record more entry on topics due to the polarization. Ekşi Sözlük is a form of bourgeoisie public sphere and it suffers from the same problems of commercialized public sphere of contemporary social order.

Keywords: Ekşi Sözlük, New Media, Group Polarization, Suicide, Mediatization

Giriş

Yeni medya, insanların bilgiyi kayda geçirme, işleme ve paylaşma imkânları bakımından büyük yenilikler yaratmıştır. Castells'in (1996) İnternet'in son onyıllardaki derin sosyal dönüşümlerle eş zamanlı doğumunun sonucu olarak tanımladığı ağ toplumu dahilinde düşünürsek, ağ toplumunun gelişimi kişilerarası ve toplu iletişim biçimleri üzerinde de bu etkiler kalıcı oldu ve hissedilmeye devam ediliyor. 17 Ekim 2014 tarihinde yeni medya ortamına yüklenen, ardından orijinal kaynağındaki bağlantısı yayından kaldırılan ancak birçok kullanıcı tarafından farklı video paylaşım ağlarına kopyalanan bir intihar videosu ise yeni medyanın özellikle 2000'li yılların başlarında, web 2.0'nin yükselişe geçmediği dönemde, duygular ve ifadelerle pek de özdeşleştirilemeyen dünyasının nasıl da dönüştüğü ve dahi duygusal bir belirleyici konumuna geldiği konusunda dünyadaki benzeri örneklerin arasına katıldı.

Mehmet Pişkin isimli yurttaşın intihar etmeden önce kaydedip sonrasında Facebook'ta paylaştığı video, radikal.com.tr muhabiri İsmail Saymaz'ın haberi ve tweetlerinin de yarattığı farkındalık sonucu, kısa sürede farklı kullanıcılar tarafından farklı video paylaşım ağlarına yüklendi. Farklı bireyler sosyal ağlarda Mehmet Pişkin'in intiharı üzerine farklı referanslar etrafında içerik ürettiler. Olay ilk olarak gerçekleştiği yeni medyada ardından geleneksel medya organlarında, televizyon ve radyolar, ele alındı. Olayın gerçekleşmesinden sonra sorulan ilk soru, Mehmet Pişkin'in intiharının gerçekliğine ilişkindi. Mehmet Pişkin'in intihar ettiğine dair kesin bilginin yine yeni medya üzerinden aktarılmasının ardından da yeni medyada Pişkin'in çevresi ile ilgili içerikler üretildi. Bu çalışmanın temel amacı ise Mehmet Pişkin'in intiharı üzerine yeni medyada üretilen bu içerikler (ing. *user generated content*) arasında kategorik bir tansiyon olup olmadığını araştırmak, negatif, pozitif ve nötr görüşler arasında bir etkileşim bulunup bulunmadığını, varsa bu etkileşimin kanaatleri pekiştirme ya da uzlaştırma konusunda nasıl bir işlev gördüğünü ortaya koymak olarak tanımlanabilir.

Bu noktada ilk olarak neden kolaboratif rekabetçi bir model olarak Ekşi Sözlük'ün seçildiği açıklanmaya çalışılacaktır. Bu gereçlendirme, birkaç açığa birden dayandırılarak yapılacaktır. Birinci bakış açısı demografik olarak Ekşi Sözlük'ün intihar algısını araştırma bakımından uygun bir mecra olup olmayacağı üzerinedir. İkinci bakış açısı da Ekşi Sözlük'ün bir kamusal alan olarak işlevini inceleyecektir. Bu bölümde ayrıca Mehmet Pişkin'in intiharı ve Ekşi Sözlük'ün mecra olarak postmodern durumları ele alışı tartışmaya açılacaktır. Bir sonraki bölümde kolaboratif medya tanımı yapılarak bunun üstünden Ekşi Sözlük kategorize edilmeye çalışılacaktır.

Kolaboratif ve rekabetçi medya örnekleri kamusal alan üstünden ele alınacaktır. Jürgen Habermas ve Christian Fuchs'un fikirlerinden yararlanarak sosyalist ve burjuva diskurlar üstünden bir kamusal alan analizi yapılmaya çalışılarak Ekşi Sözlük'te oluşan kanaatlere ilişkin problemler ve genel trendler incelenecektir. 4. bölüm grup kutuplaşması kavramını doğru ele almak için kullanıcı tarafından üretilen içeriklerin manipülasyon amaçlı üretimlerine odaklanmıştır. Bu noktada akademik makalelerde daha önce de kullanılan Wikipedia Vandalizmi kavramından yararlanılmaktadır. Bu kavramdan yararlanılmasının sebebi Wikipedia ile Ekşi Sözlük'ün yer yer benzeşen doğaları olmasının ötesinde temel olarak kullanıcı emeğine dayanmaları olarak belirtilmiştir. 5. bölümde araştırmanın ihtiyaçları etrafında yöntem ve araştırmanın odaklanacağı içerik tanımlanmıştır. 6. bölümde ise grup polarizasyonu kavramı kullanılarak bir kamusal alan olarak Ekşi Sözlük'te kanaatlerin nasıl

oluşturduğu elde edilen verilere dayanarak aktarılmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise grup kanaatinin oluşumunda rol oynadığı tespit edilen tetikleyiciler ve grup kanaatlerinde polarizasyon sürecine ilişkin analiz ortaya konarak, Mehmet Pişkin'in intiharının oluşturduğu gruplaşmanın mantığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Mehmet Pişkin'in İntiharının Sosyal İzlerini Ekşi Sözlük'te Aramak

İnternet'le bağdaştırılan intiharların büyük çoğunluğunun ² Japonya'da gerçekleştiği kaydedilmiştir. ³ Benzer vakaların gerçekleştiği ülkelere baktığımızda Çin, Güney Kore, Almanya, Avustralya, Norveç, Birleşik Krallık, ABD ve İsveç'i görebiliriz. ⁴ Bu ülkeler ile Mehmet Pişkin vakasının gerçekleştiği Türkiye'nin genel demografik profilleri gelişim endeksi gibi bakımlardan farklılık gösterebilir de yeni medya düzenindeki gelişmelerin ve İnternet'e erişen, İnternet'te içerik üreten kitlelerin ortak yönleri göz önüne alınabilir. Türkiye'de sosyal medya kullanımı GSM servislerinin bedava İnternet paketleri, %90'a ulaşan mobil erişim ağı ve benzeri sebeplerle günden güne artmaktadır. Tablet ve mobil cihazların kullanım grafiği de artış göstermiştir. Türkiye'de 2G ve 3G olarak tanımlanabilecek mobil şebekelere erişim sayısı Haziran 2014 itibarıyla 70 milyon'u aşmıştır. Bu noktada Türkiye'de %51'lik bir kitlenin 3G, dolayısıyla mobil internet erişimi olduğunu söyleyebilmekteyiz. 3G abone sayısı 51 milyon olarak dikkat çekerken ve mobil geniş bant abone sayısının ise 26 milyonu geçtiği belirtilirken 2014'ün ilk çeyreğindeki mobil internet kullanımı ise 52.359 terabayt bulmuştur. Bundan da mobil internet kullanımının 2013 son çeyreğine göre %20 artış gösterdiği anlaşılmaktadır⁵.

Bu verilere dayanarak diyebiliriz ki pozitif ivme gösteren bu grafikler sınıfsal olduğu kadar yeni medya düzeninin kullanıcıya dayanan karakterine ve sektörel bir gelişim için İnternet'in daha erişilebilir kılındığı yeni medya ekonomisi politikalarıyla da bağdaşmaktadır. Bu noktada Henning ve Hebblewhite tarafından ortaya konulan üretim (üretken iletişim) kavramı değinilmesi gereken konular arasında gösterilebilir (Henning, Hebblewhite, 2013, 214). Zira Ekşi Sözlük'ten Twitter'a günümüzde ortaya konan iletişim araçları üzerinden gerçekleştirilen tüm iletişim süreçleri aynı zamanda içerik üretimi anlamını taşımaktadır ve ortaya bir metadan çok kognitif bir sonuç çıkmaktadır. Biz bu kognitif sonucun emek değerinden ziyade kanaat oluşturma konusundaki işlevi ile ilgilendiğimizden ötürü Ekşi Sözlük'ü de bu kognitif süreçlerin işleyişini incelemek üzere araştırma için mecra olarak uygun gördüm.

Bu aşamada Ekşi Sözlük'ü tanımlamak gerekiyor: Kavram ve konsept sınırlaması olmaksızın, herhangi bir konu, durum ya da kişi ile ilgili bilgi, haber ve yorum niteliği taşıyan ifadeler içeren bir site olan Ekşi Sözlük; yazarlar tarafından açılan entry -giri ya da kayıt- ile metin içinde yer alan bağlantılar ve 'bakınız' şeklinde verilen linkler nedeniyle sonsuz çağrışımlara olanak veren bir platformdur (Gürel ve Yakın 2006,265). Ekşi Sözlük *katılımcı sözlük -collaborative hypertext dictionary-* özelliği gösteren bir web sitesi olarak da tanımlanmaktadır (Gürel ve Yakın 2006, 266). Buna göre Ekşi Sözlük çalışmaları yapanlar açısından Wikipedia üstünden yapılan tanımlamalara bakmakta fayda var. Christian Fuchs (2014,768) Wikipedia'yı herkesin düzenleyebileceği, kullanabileceği, paylaşabileceği içeriklerin üretilebileceği alan olarak tanımlamıştır, burada kurallar zamanla değişmektedir ve esneklik gösterir. Yine de bazı farklılıkları da vurgulamak gerekir. Ekşi Sözlük'te yazar olma süreçleri Wikipedia'nınki gibi açıklık temelli değildir. Aksine, Ekşi Sözlük'te yazar olmak için çaylaklık adı verilen bir süreçten geçilmek zorundadır. Dahası, Ekşi Sözlük'te sözlüğe giriş, kayıt zamanlamalarına göre oluşan nesil ayrımları söz konusudur. Bu bağlamda Ekşi Sözlük'ün kullanıcı profili ve kültürü konusunda daha belirleyici

² "Japan's internet 'suicide clubs'". BBC News. December 7, 2004. Retrieved May 5, 2010.

³ Japan's chilling Internet suicide pacts - [MSNBC.com](http://www.msnbc.com)

⁴ Martin, Nicole (September 30, 2005). "Strangers die after suicide pact on internet". The Daily Telegraph (London). Retrieved January 8, 2010.

⁵ <http://sosyalmedya.co/btk-2014-turkiye-elektroniklesme-sektoru-raporu/>

tespitler yapmak mümkün olmaktadır. Zira farklı kullanıcılar tarafından farklı zamanlarda belirli bir konu üstünde üretilen farklı kanaatler yazarlar yahut editörler aksini istemedikçe kalıcı olarak Ekşi Sözlük serverlarında birikmektedir.

Günümüzde kolaboratif medya tipleri elit çalışanların, yüksek eğitim sahibi, beyaz yakalı bireylerin yoğunluklu olarak kullandıkları medya tipleri olarak görülmektedir (Glott, Schmidt and Ghosh 2010: Julien 2011). Etkilerini araştıracağımız olaydaki müntehir, beyaz yakalı, kentli, modern, eğitilmiş ve bilişim sektörü içerisinde yer alan bir bireydir. Bu bağlamlarda makalenin amacı kolaboratif medya tiplerinde bilgi ve kanaat üretimindeki etkileşimi ve olası grup polarizasyonunun ortaya çıkış pratiklerini araştırmak olduğundan ve müntehir de kolaboratif medya kullanıcıları ile benzer bir profil sergilediğinden Ekşi Sözlük tercih edilmiştir.

Makalenin araştırma mecrası olarak küresel sosyal ağlar yerine Ekşi Sözlük'ün seçilmesinin bir diğer nedeni de bu mecrada Mehmet Pişkin'in intiharı vakasına dair Türkiye'ye özgü kanaat ve bilgiye erişilebilecek olması ve kaydedilmiş girilerin sahipleri yahut moderasyon tarafından silinmedikleri sürece herkesçe erişilebilirliğinin sürekliliğidir. Ekşi Sözlük'teki giriler silinmedikçe okurlar tarafından erişime açıktır. Bu durum sosyal ağlardaki birbirinden bağımsız içerik üretiminin aksine yazarların karşılıklı etkileşimlerinde birbirlerinin yazdıklarından haberdar olma ihtimalini güçlendirmektedir. Ekşi Sözlük'te giriler arası polemik yaratmak teknik olarak yasaktır; ancak tanıma dayalı olarak kanaatler arasındaki tansiyon sürdürülebilir kılınmaktadır. Özellikle de spor ile ilişkili başlıklarda günlük hayattaki doğrudan seçimlere dayanan, hangi takımın taraftarı olduğu gibi, karakteristik özellikler üretilen içerikte kendisini daha keskin bir biçimde göstermekte ve ciddi bir grup polarizasyonu durumu ortaya çıkabilmektedir. Ben ise bu tür günlük hayatta da karşılığı olan kategorik karşıtlıklar yerine bireylerin kendi demografik profilleri üzerinden de özdeşleşme kurabileceği Mehmet Pişkin'in intihar videosunu bu nedenle incelemeyi uygun gördüm. Çünkü mecra, kullanıcı profili ve tema uyumu bakımından en uygun özdeşleşme zeminini bu başlığın oluşturduğunu düşünüyorum. Bu nedenle Ekşi Sözlük ve Mehmet Pişkin ilişkisini tanımlayarak başlamak doğru olabilir.

Mehmet Pişkin'in intiharı postmodern olarak adlandırılabilir. Çünkü postmodern tutumun en önemli özelliği; kendini temsil eden fikir ve imajları ironik bir şekilde ortaya koyarken, tabuları da yıkmaya çalışması olarak tanımlanmıştır (Akbar, 1992, 8). Bu bağlamdan bakıldığında Pişkin'in intihar mektubuyla yıktığı biçimsel ve içeriksel tabular, yine bir başka tabu yıkma mecrası olarak tanımlanan Ekşi Sözlük'teki yorumlar üzerinden daha anlamlı bir şekilde tanımlanabilir (Gürel ve Yakın, 2006, 25). Bu, incelediğimiz konu ve üzerine içerik üretilen mecraların biçim ve yöntemleri arasında bir paralellik oluşmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda Ekşi Sözlük'ün seçilmesi buradaki okur yazarlık geleneğinin hem eleştirel ve müzakereci karakteri hem de rekabetçi karakterine bağlanabilir. Bir başka gerekçeyse, birçok entry'de dile getirilen Mehmet Pişkin'in de Ekşi Sözlük yazarı olduğu ihtimalidir. Gerçekten de Türkiye siber kültürü içerisinde kentli seküler bir yazılımcı olarak Pişkin birçok açıdan Ekşi Sözlük yazarı profiline fazlasıyla uymaktadır. Ölümünden birkaç gün önce arkadaşlarıyla Youtube'a yükledikleri video da bu konuyla ilgili fikir vermektedir. Pişkin siber kültürün içerisinde bir bireydir ve içerik üretimi konusunda da bu alanın jargonunu kullanmak konusunda da birikim sahibidir.

İntihar bireysel bir eylemdir; ancak bir bireyin intihar mektubunu sosyal ağlara yüklemesi bu eylemi bireysellikten sosyal ve kolektif bir olguya dönüştürür. Bu sebeple intihar eyleminin yarattığı etkiyi tek başına değerlendirmek birçok açıdan hatalıdır; çünkü toplumsal olarak ortaya çıkan birikim bir süreklilik arz eder. Bu çerçevede Ekşi Sözlük gibi yazarları anonim olsa da yazarlarının geçmişleri kamusal alana açık olan ve düşünsel profilleri hakkında veri elde edilebilen mekânlarda objektif bir bilgi oluşturulmasının zordur; ayrıca yazarların ve okurların birbirlerine yönelik algılarında belirgin yargıların oluşma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Yani kolektif bir iletişim süreci ve içerik üretim süreci Mehmet Pişkin'in intiharı tarafından tetiklenmiş olsa da bu Ekşi Sözlük'teki günlük akıştan ayrı, içerik bakımından farklı bir bütünlük oluşturmaz. Tam da bu nedenle yeni medya, kamuoyu ve kanaat söz konusu olduğunda Pişkin'in intiharını Ekşi Sözlük'te incelemek doğru bir seçenek

haline gelmektedir.

İntihar kavramı çoğunlukla dini bağlamda günah mıdır değil midir, cehennemlik midir cennetlik midir gibi sorular ekseninde tartışılmaktadır. Bir araştırma yaptığımızda, İslam Dini'nde intihar kavramının genel olarak cinayet, katl gibi başlıklar altında incelendiğini söyleyebiliriz. Dahası, İslam ve intihara dair araştırmaların çoğunda Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerden ziyade hadis-i şerifler kaynak olarak kullanılmıştır. Ancak benim araştırmamda da sıklıkla rastladığım bir referans noktası olarak Nisa Suresi 93. Ayet bu konuda kilit rol üstlenmektedir. Ali Bulaç'ın çevirisine göre bu ayetin türkçeleştirilmiş biçimi şöyledir: Kim bir mü'mini kasıtlı olarak (taammüden) öldürürse cezası, içinde ebedi kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazaplanmış, onu lanetlemiş ve ona büyük bir azab hazırlamıştır.⁶ Bu surenin çizdiği çerçeve etrafında çeşitlenen hadisler ve Hz. Muhammed döneminde intihar edenlerin cenaze namazlarına katılmadığına dair söylenceler de mevcuttur. Mehmet Pişkin'in intiharına ilişkin yazılanlara baktığımızda, dini referansların çoğunun bu ayet ve hadis-i şeriflere ilişkin olduğu görülmektedir. Bunun dışında, manevi çöküntü yaşayanlar ve intihar edenlerin durumuyla ilgili farklı menkıbeler de intihara dair negatif argümanlar dile getiren yazarlarca kaydedilmiştir.⁷ Yine de İslam yahut İslam karşıtlığı doğrudan dini kavramların kullanımı itibarıyla 20 Ekim 2014 tarihine dek incelediğimiz içeriklerde toplam 232 ayrı giriye denk gelir. Bu girilerde Müslüman, İslam, cenaze, gömülmek, günah, intihar, ayet, din gibi genel kavramlar negatif ve pozitif olarak farklı kullanıcılarca ele alınmaktadır. Bu incelediğimiz total girilerin içerisinde tayin edici rol oynayan bir tartışma değildir. Tartışma daha ziyade intiharın kişisel boyutları ve mantıklı olup olmaması, bir çözüm olarak dile getirilip getirilemeyeceği üzerinedir. İntihara ilişkin popüler kültür ürünleri sıkça referans verilen kaynaklar arasında sıralanabilir.

Kolaboratif Bir Medya ve Kamusal Alan Olarak Ekşi Sözlük'ü Tanımlamak

Clay Shirky online ortamda konuşmanın içerik üretmek, içerik üretmenin de başkalarıyla bağlantı kurmak olduğunu savunmuştu (Shirky 2008, 172). Yine Shirky'ye göre sosyal araçlarımız dramatik bir biçimde paylaşma, işbirliği yapma ve birlikte hareket etme eğilimlerini güçlendiriyordu (Shirky 2008, 304). Shirky'nin çoğunlukla ortak çıkarlar etrafında tanımladığı aktivist hareketlerin örgütlenmesine ilişkin ortaya koyduğu bu yorumları göz önüne aldığımızda genel olarak bir ortak amaç ve o amacın gerçekleşmesi için gerçekleştirilen efordan bahsedebiliriz. Ancak kolaboratif medya örnekleri her zaman dayanışma ve ortak amaçlar etrafında ortaya çıkan network'ler değildir. Zira kolaboratif dayanışmacı ve kolaboratif rekabetçi diyebileceğimiz farklı türlerde kolaboratif medyalar örgütlenmiştir ve yeni medyanın ekonomi politikası bakımından da bu nüans farklı kategorilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bugün Ekşi Sözlük üstüne yapılan çalışmalarda Wikipedia üzerinde kullanılan birçok kavrama başvurulmaktadır. Bu yanlış bir eğilimdir. Elbette Wikipedia bir enformasyonel komünizm örneği değildir. Ancak Wikipedia birçok açıdan Marx'ın tanımladığı üretim modeliyle benzeşmektedir. Marx'a göre sermayeyi üreten sermayedarlar değil toplumun tüm bireylerinin ortak faaliyetinin sonucudur (Fuchs, 2014, 778). Marx'a göre bu ekonomik yapı o kadar üretken olacaktır ki değiş tokuş faaliyetine dahi yer olmayacaktır. Ortaya bir ekonomik model kendiliğinden çıkacaktır ve bunun içinde sömürü olmayacaktır. Ancak, bilişsel kapitalizm içerisinde oluşan Ekşi Sözlük modelinde böyle bir doyum sürecinden bahsedemeyiz; zira burada ciddi bir sermaye varlığı ve kâr marjı söz konusudur.

Bu aşamada yine Marx'ın katılımcı demokrasi ve bilişsel komünlerine geri dönmek gerekir ki bir kamusal alan olarak Ekşi Sözlük'ün temel karakterini tanımlayabilelim. Fuchs burjuva bağlamında demokrasiyi oy verme ve seçilme hakkı üstünden tanımlamıştı (2014, 779). Öyleyse burjuva kamusal alanı aşan, bilişsel bir

⁶ http://www.kuranmeali.org/4/nisa_suresi/93.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx

⁷ <https://eksisoszluk.com/entry/46403765>

müdahale durumunun ortaya çıkışı gerçek anlamda bir demokrasiyi konuşabilmenin tek ihtimalidir. Ancak ekonominin müdahaleciliği ortadadır ve kapitalist bir ortamda sosyalist bir söylemden bahsedilmesi güçtür. Bu nedenle Habermas'a ve onun kamusal alan kuramına dönmek gerekebilir. Onun kamusal alanına tüm yurttaşların erişimi vardır, kamuoyu burada şekillenir, ortak çıkarlara ilişkin kısıtlanmamış bir müzakere söz konusudur ve yönetsel durumlara ilişkin bir tartışma sürmektedir (Fuchs, 2014, 593). Ancak Habermas'ın tanımladığı bu kamusal alanda çoğu zaman proletaryaya yer yoktur. Negt ve Kluge (1972) bu noktadan yola çıkmış ve proleter bir karşı-kamusal alanın konuşulması gereğini öne sürmüştür.

Ancak bellidir ki bugün Ekşi Sözlük tescilli bir şirket olarak proletaryanın yapı olarak ürettiği bir kamusal alan değildir. Evet, üretici olarak sözlük yazarları sözlükteki içeriği üretip tüketirler; ancak bir sömürü mekanizmasına da dahillerdir. Ekşi Sözlük'ün aldığı reklamlar da dahil olmak üzere fikirlerini belirtmelerinin önünde birçok engel vardır. Örneğin Ekşi Sözlük'ün politikaları gereği bugüne dek birçok giri silinebilmiştir. Ekşi Sözlük'ün formatları netice olarak eşitlikçi, demokratik bir kamusal alandan çok bir yeni medya girişimi olarak Ekşi Sözlük ekonomisini ayakta tutmaya yöneliktir. Hatta birçok sözlük yazarının da para karşılığı belirli markaların ya da ürünlerin başlıklarının altına giriler kaydettiği bilinmektedir. Bu bağlamda kastettiğimiz burjuvazi ve onun normlarınca manipüle edilmiş bir kamusal alan parçasıdır diyebiliriz. Zira kamusal alanın tüm niteliklerini gösterememesinin önemli gerekçelerinden biri de üretim süreçlerine yetkinliğin yönetim eliyle dağıtılmasıdır.

Tam da bu bağlamda Ekşi Sözlük demokratik bir kolaboratif medya formu değildir. Ekşi Sözlük'te kolaboratif bir bilgi oluşturma süreci vardır; ancak bu yatay değil, dikey bir süreçtir. Verilerin doğruluğuna değil, verilerin mecranın çıkarına uygunluğuna göre bir veri kontrolü mekanizması işlemektedir. Ekşi Sözlük'te görünür içerik üretebilme süreci editörlerin kararlarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Kapitalizm içi bir kolaboratiflik, yani yukarıdaki üreticilik tanımımızda olduğu üzere sömürü üzerinden işleyen bir süreç söz konusudur. Üstelik bu birçok kez, SSG isimli kurucu sözlük yazarına yönelik yazarlara maaş verilmesine ilişkin müstehzi başlıklarla dile getirilen bir durumdur. Zira SSG bu girişimi üstünden zenginleşmiş, Türkiye'nin siyasi ve sosyal tartışma alanı bir şirket olarak büyümüştür.

Wikipedia Vandalizminden Ekşi Sözlük'teki Kanaat Vandalizmine ya da Troll'lüğe

Bu noktada kanaatlerin oluşum süreçlerine bakmak gerekmektedir. Farklı kanaatlerin eşzamanlı ya da ardıl ifadesine dayalı bir mecra olarak Ekşi Sözlük'te aslında sürekli bir hegemonik savaş söz konusudur. Ancak bu hegemonyanın niteliği gibi dinamik bir kültürel durumdur (Williams, 1977). Ekşi Sözlük'te netice olarak kültürel bir üretim söz konusudur. Bu üretim, birçok açıdan Ekşi Sözlük'teki yönetim hegemonyasının etkisi altındadır; ancak bu hegemonya içerisinde belirtilen kurallar dahilinde kontra-hegemonik bir söylem üretme potansiyeline sahip durumdadır. Ne var ki, ortada iki karşıt söylem ve söylemlerden herhangi birinin üretim aracı sahipliği söz konusu değildir.

Wikipedia'da yahut Ekşi Sözlük'te kullanıcıların ortaya koydukları içerikler bilgi olduğu kadar kültürel kanaat ürünleridir de. Ve farklı alt kültürler ve kültürlerarası ortaya çıkan etkileşim bir çeşit hegemonik savaşa yol açmaktadır. Ancak böyle bir söylemsel hegemonya analizi ortaya koymak için kanaatlerin oluşum sürecindeki sağlıksızlıkları da analiz etmemiz gerekmektedir. Bu noktada da karşılaşacağımız önemli terimlerin başında troll'lük ve çoğunlukla Wikipedia için kullanılan Wikipedia Vandalizmi kavramları bulunmaktadır. Kanaatlerin ciddiyeti ve kanaat sahiplerinin kanaatleri ardındaki pozisyonlarını daha net bir şekilde tanımlayabilmek için bu noktada Wikipedia Vandalizmini tanımlamak gerekir. Wikipedia yönetiminin de müdahale ettiği Wikipedia Vandalizmi başlığında bu kavram şöyle tanımlanıyor: Maddelere önceden tam koruma konması, Vikipedi'nin açık yapısına aykırıdır. Bir maddeye çok sayıda otomatik onaylanmış kullanıcının vandalizm saldırısı uygulaması halinde, kısa süreli tam koruma uygulanabilir. Sürekli vandalizm ya da yüksek trafiğe sahip sayfalarda gelecekte gerçekleşecek vandalizm ihtimali, tam koruma için nadiren geçerli bir gerekçe teşkil etmektedir. Ağır vandalizm

tehdidi altındaki maddelerde (örnek: çok ünlü devlet başkanları ve politikacılar) yarı koruma uygulanması mümkündür⁸. Buradan görülmektedir ki Wikipedia'da bilginin doğruluğu kanaatin durumundan daha mühimdir. Çünkü Wikipedia'da yaşayan insan biyografileri ve tarafsız bakış açısı denen başlıklar açısından yarı koruma denen politikalar aktif durumdadır. Tam da bu noktada vandalizmin bir öte noktası olarak tanımlanan ve Ekşi Sözlük için de kullanılabileceğimiz troll kavramına geçiş yapmamız gerekmektedir.

Shachaf ve Hara (2010, 357) Troll'ler ile Wikipedia Troll'lerinin farklı kavramlar olduğunu belirtmiştir. Bunun için ilk olarak Wikipedia'nın güvenilirlik seviyesini belirleyerek işe başlamışlardır. Onlara göre Wikipedia ciddiyetle düzenlenen ve içeriği üretilen Encarta kadar muteber olsa da ANBO kadar muteber değildir. Wikipedia Troll'leri ise normal Troll'lerden daha stratejik biçimde çalışmaktadırlar ve 'edit savaşları' dahiline özne olarak tanımlanmaktadırlar. Shachaf ve Hara'nın (2010, 361-362) araştırmalarının sonucunda Troll'lük ile ilgili şu bulgular ortaya çıkmıştır: Troll'ler bilinçli, tekrarlılık içeren, zararlı davranışlar sergilerler. Buldukları yeni medya ortamının ilke ve kurallarını bozmaya odaklanırlar. İçerikten ziyade diğer kullanıcıların motivasyonlarını bozmakla ilgilenirler. Çoğunlukla sanal kimliklerinin arkalarına saklanırlar.

Ben araştırmam boyunca, Troll'lük olarak adlandırabileceğimiz kanaat oluşturma faaliyetlerinden ziyade intihar olayının meşruiyetine dair negatif, pozitif ve nötr olarak adlandırdığım kanaatleri ele almayı tercih ettim. Bunun gerekçesi de rekabetçi kolaboratif bir medya olarak tanımladığım Ekşi Sözlük'ün genel yapısını tanımlamada bu yöntemin bana yardımcı olacağını ve bir form olarak Ekşi Sözlük'ü algılamama yardım edeceğini düşünmem olarak tanımlanabilir. Zira Troll'lerin kanaatlerini savunma ya da değiştirme yöntem ve tercihleri bize Ekşi Sözlük'te kamuoyunun oluşması ve sürdürülmesi ile ilgili gerekli veriyi sağlamayacaktır. Bunun için kanaatlerin oluşumunda ve biçimlenmesinde troll'lerin etkisine ilişkin ayrı bir çalışma yapılması gerekmektedir. Bu alanda ise süregelen araştırmalar olsa da geleneksel enformasyonel vandalizm kalıplarının ve kurum politikalarının dışında kanaate dair belirgin bir veriye erişmek güçtür.

Grup Kutuplaşması ve Sanat Cemaatlerin İçer Dönüklüğü

Farklı sanal cemaatlerin aktif olduğu sosyal ağ sitelerinde farklı düşünsel temellerden bireyler kendileriyle benzer düşünenlerle bir araya gelirler, bu doğal bir birleşmedir. Ancak bu durum ikinci aşamada "grup kutuplaşması" (Nagel, 2002, 28) denilen olguyla sonuçlanır. Grup kutuplaşması kavramsallaştırılırken genelde Stoner bulguları referans olarak ele alınır. Bu bulgulara göre, grup içerisinde yer almadan ve etkileşime girmeden önce daha çekingen ve ılımlı olan bireyler, kutuplaşma sonrasında tepki verir veya tepki verme eğilimlerini arttırmırlar. Risk almayı seven insanlar, risk alma yönüne doğru hareket ederler. Kurama göre bu durumda grupların hareketini daha baskın olan risk alma eğilimindeki kişileri belirler (Aronson vd., 2001, 340).

Grup kutuplaşması kavramı çoğunlukla da terörizm ve gözetim çalışmalarında olumsuz bir anlamla kullanılır. Justin Bieber fanlarından Harley Davidson fanlarına, Usame Bin Ladin fanlarından IŞİD fanlarına dek birçok grubu barındıran sosyal ağların bu yapısı çoğu zaman gözetimin gerekliliğini kanıtlamak için kullanılmaktadır (Dolgun, 2011, 226). Bu kavram yeni medya, iletişim ve demokrasi ilişkisini tanımlamaktan çok, gözetimin gerekliliğini benimsetmek için kullanılsa da bu araştırmada daha ziyade sosyal ağların ve kolaboratif medya tiplerinin bilgi üretim süreçlerinin niteliğini ve interaktiviteyi araştırmak için kullanılmıştır. Bu aslında sanal cemaatlerin doğasının ta kendisiyle ilgili bir tartışmadır. Zira sanal cemaatler "siber-uzayda kişisel ilişki ağlarını şekillendirmek üzere yeterli sayıda insanın, yeterli uzunlukta kamusal tartışmayı, yeterli insani hislerle gerçekleştirdiği zaman ağda ortaya çıkan" cemaatler olarak tanımlanmaktadır (Rheingold, 1994, 5). Peki bu tartışmanın dinamikleri nelerdir? Sanal bir cemaat nasıl oluşur, sanal cemaatlerin kanaati nasıl biçimlenir? Tam da bu gerekçeyle grup kutuplaşması kavramı Ekşi Sözlük üstündeki sanal cemaati kavramak açısından bu

⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Vikipedi:Koruma_politikası

makalenin sorusunu oluştururken kullanılmıştır. Zira sanal cemaatlerin bir kesişim noktası olarak tanımlanan “öteki”ne karşı tahammülsüzlük faktörünün, internet ile demokrasiyi aynı potada bir araya getirip bütünleştirmek bir yana, tamamen karşıt kavramlara dönüştürdüğü ifade edilmektedir (Dolgun, 2011, 227). Bu nedenle, farklılaşan algıların nasıl güçlendiği, nasıl zayıfladığı ve birbirleriyle nasıl bir etkileşim içerisinde olduklarını anlamak ayrı bir önem kazanmaktadır.

Bu bağlamda makalemizin temel sorusunu tekrar öne atmamız gerekmektedir: Ekşi Sözlük'te kanaatlerin oluşum süreçlerinde grup polarizasyonu belirgin bir rol oynamakta mıdır? Kanaatlerin değişiminde karşılıklı etkileşimin rolü nedir? Araştırmaya başlamadan önce ortaya koyduğum hipotez grup polarizasyonunun birkaç örnek haricinde sıkça rastlanan bir olgu olduğu, fikir değişikliklerinin ise çoğunlukla üstüne yorum yapılan olayla ilgili derinlikli ve kesin bilgiye erişimin artması yoluyla gerçekleştiğidir.

Araştırmanın Yöntemi ve Uygulaması

Ekşi Sözlük'te geçmişte ürettiğiniz bir içerik üstünde değişiklik yapmak mümkündür. Sözlüğün yazılı olmayan kurallarından biri de yapılan düzeltiyi edit yahut düzelti yazdıktan sonra yapmak ve tanımlamaktır. Olayların verilerle pekişmesi yahut tartışmaların gelişmesi gibi durumlar dönem dönem Ekşi Sözlük'teki tartışmalı başlıklara giri kaydeden kullanıcıların girileri üzerinde değişiklikler yapmalarıyla sonuçlanmıştır. Negatif, pozitif ve nötr kanaatlerin oluşumunun yanı sıra, pekişmesi yahut gerilemesi konusundaki veriler, aynı yazarın başlıklar altına yazdığı farklı girileri incelemek dışında, düzeltilerde de gözlemlenebilir. Özellikle de grup kutuplaşmasının ölçülmesi bakımından Ekşi Sözlük'ün bu özelliği önemlidir. Hangi kısmında düzelti yapıldığı belirlenen veriler bu nedenle kanaatlerin evrimini analiz sürecinde veri elde etmek üzere kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi Ekşi Sözlük'teki Mehmet Pişkin başlığı üzerinden yapılmıştır. Bu başlık açılan başlıklar arasında en çok giri kaydedilen başlık olması ve en nötr olanı olması nedeniyle tercih edilmiştir. Negatif, pozitif ve nötr kanaatlerin değerlendirilmesi yapılırken yanılma payımızı hesaplamak adına üç ayrı araştırmacı tarafından yapılmış olan ilk 500 girinin analizine bakarak yanılma payları araştırılmıştır.

İntiharın yeni medyadaki kanaat üretimi üzerindeki etkileri üzerine kurgulanmış bu makalede, psikolojiye, sosyolojiye ve sanata (Benski ve Fisher, 2013, 2) aynı anda referans veren bir yöntem ihtiyacı olduğu söylenebilir. Ancak, makalede yapılmak istenen intiharın anlamını tartışmak ya da yeni medya intihar ilişkisini tartışmak değildir. Bu gerekçeyle makale intiharın üretilen içeriklerdeki olumlu, olumsuz ve tarafsız temsillerine yönelik bir analiz üstüne kurgulanmıştır. Buna bağlı olarak da Krippendorff'un tanımladığı içerik analizi yaklaşımı benimsenmiştir (Krippendorff, 1994, 100). Ancak zaman ve imkân kısıtından dolayı Krippendorff'un ölçeğini negatif, pozitif ve nötr kanaatlere ilişkin kıstasları belirlemek için başvurulmuştur (De Swert, 2012, 1-4). Böylece birbirine benzeyen kanaatlerin kategorize edilerek okuyucuya daha rahat aktarılabilmesi sağlanmaya çalışılmış veriden içeriğe ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır.

İntiharın Gerçekleştiği Gün itibarıyla kaydedilen ilk 50 giri üstünden Krippendorff ölçeği uygulaması:

1 (pozitif), 0 (nötr), -1 (negatif)

Giri No	Duygu	Mehtap	Sarphan
1	1	1	1
2	1	1	1
3	0	0	0
4	0	1	0

5	1	1	1
6	-1	-1	-1
7	-1	-1	-1
8	1	1	1
9	1	1	1
10	1	1	0
11	1	1	1
12	-1	-1	-1
13	0	-1	-1
14	0	1	1
15	1	1	1
16	-1	-1	-1
17	0	0	0
18	1	1	1
19	1	-1	1
20	1	1	1
21	1	1	1
22	-1	-1	-1
23	1	1	1
24	1	0	0
25	1	1	1
26	0	-1	0
27	1	1	1
28	-1	-1	-1
29	-1	-1	-1
30	-1	0	1
31	1	1	1
32	1	1	1

33	1	1	1
34	1	1	1
35	1	1	1
36	1	1	1
37	1	1	1
38	-1	-1	-1
39	0	-1	0
40	1	0	1
41	-1	-1	-1
42	1	1	1
43	-1	-1	-1
44	1	1	1
45	0	0	0
46	1	1	1
47	1	1	1
48	0	-1	0
49	-1	0	-1
50	1	1	1

Yapılan bu analiz sonucunda üç ayrı araştırmacının nötr, pozitif ve negatif algı tanımları birer birer giriler üstünden tanımlanmaya çalışılmıştır. İncelenen ilk 50 girinin 29'unda her üç araştırmacının da aynı fikirde oldukları gözlemlenirken, geri kalan 21 girinin hiçbirinde aynı anda hem nötr, hem negatif hem pozitif kanaatlerin araştırmacılarca tespit edilmediği görülmüştür. Nötr olarak kodlanan girilerin çoğunlukla pozitif olarak kodlanan girilerle birlikte ele alındığı görülmüştür.

İlk 500 giriye dair içerik analizi sonuçları:

1 (pozitif), 0 (nötr), -1 (negatif)

Şlik	Ba n kişi	İnceleye	Pozitif	Nötr	Negatif	Toplam İncelenen
ehmet Pişkin	M	Duygu	232 (%46,4)	81 (%16,2)	187 (%37,4)	500 (%100)

M	Mehtap	258 (%51,6)	80 (%16)	162 (%32,4)	500 (%100)
M	Sarphan	239 (%47,8)	95 (%19)	166 (%33,2)	500 (%100)

Üç ayrı araştırmacının incelediği ilk 500 veri arasında karşılaştırma yapıldığında, yanılma paylarının negatif ve pozitif algılarda -0,1 ile +0,1 arasında değiştiği yalnızca nötr algıda bu oranın +0,1'in üstüne çıktığı görülmüştür. Bunun ardından diğer iki araştırmacıyla yaptığım görüşmelerde negatif ve pozitif tanımları konusunda ortaklaşılsa dahi nötr girilerdeki karışıklığın çoğunlukla bu girilerin bilgi verme odaklı oluşuna ve subjektif yoruma daha açık oluşuna bağlı olduğuna kanaat getirdim.

17 Ekim 2014 – 20 Ekim 2014 Arası Kaydedilen Girilerde Kanaat Dağılımı:

17 Ekim 2014 sabahı ile 20 Ekim 2014 23:59 saatleri aralığında girilmiş ve 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla Ekşi Sözlük'te hala kayıtlı olan 1493 giri arasında yapılan kanaat analizinde ise şöyle bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Pozitif	Negatif	Nötr	Toplam
693	661	142	1493

Kanaatlerin Evrimi ve Grup Polarizasyonunun Oluşumu

İçeriğin pozitif, negatif ve nötr olarak gruplandırılmasının ardından, Mehmet Pişkin başlığı altında kullanıcılar tarafından yazılmış, sonrasında da olayla ilgili yeni veriler ya da tartışmanın ilerlemesi üzerine düzeltilmiş, düzeltilen bölümleri de belirtilmiş giriler incelenmiştir. Bu içerik analizindeki amaç, bireylerin ilk kaydettikleri girideki kanaatlerinde değişim olup olmadığını ölçmektir. Mehmet Pişkin başlığındaki tüm giriler incelendiğinde bu tür düzeltmelerin yapıldığı on dört adet giri göze çarpmaktadır. Bu giriler çoğunlukla iki eğilim sonucunda düzeltilmiştir. Birinci eğilim giri sahibinin kendisinden sonra kaydedilen verilere tepki ya da cevap olarak daha önce yazdığı giri düzenlemesidir. Kanaatin pekişmesi ve intihara karşı ve taraf olanlar arasındaki ayrışmanın etkisi en çok da bu tür durumlarda gözlemlenir. Bu durumlarda olumlu kanaatler daha da olumlu hale gelirken, olumsuz kanaatler de pekişerek daha da olumsuzlaşmaktadır. Bu on dört giriden yalnızca ikisinde kanaatlerde farklı yönler kayma görülmüştür, bunlar da başlangıçta nötr olarak adlandırdığımız kanaatlerdir. Örneğin 17 Ekim 2014 sabahı yazılan ve sonrasında düzeltilen *macaroon* isimli kullanıcı tarafından kaydedilmiş giri iki kere düzenlenmiştir. Birinci düzenleme bilgi vermeye yönelik, nötr bir giri olarak değerlendirilebilir. İkinci düzenlemede ise nötr algı intihara yönelik pozitif yönde değişirken, söylem sertleşmiş, negatif içerik üretenlere karşı bir reaksiyon gösterilmiştir. Bu giriler arasında bir tanesi de negatiften pozitif evrilmiştir. Bu genel olarak bu düzenlenmiş giriler arasındaki nadir örneklerden biri olarak tanımlanabilir. Zira ilgili örnekte intihar kesinleşmeden önce müntehiri 'troll' olarak tanımlayan şahıs sonrasında üzüntüsünü dile getirmiştir.⁹

20 Ekim 2014 tarihine dek kaydedilmiş olan tüm girilere dair bir analiz yaptığımızda ise karşımıza girilerin gidişatına dair şöyle bir çerçeve çıkıyor: Olay soğudukça ve kamuoyunda görünürlüğü arttıkça (ilk

⁹ <https://eksisozluk.com/entry/46378616>

günden itibaren) Pişkin'le ilgili negatif yorumların sayısı artışa geçmiştir. Sözlük'teki yazarlardan biri durumu şöyle tanımlamış: *sözlüğü tekrar ikiye bölmüş intihar etmiş şahıs. bir tarafta adam sisteme karşı geldi intihar etti bizi derinden etkiledi çok üzdü tayfası diğer tarafta adam şov yaptı, bu kadar gündeme getirmeyin tayfası..*¹⁰ Bu tespit ciddi bir doğruluk payı taşıyor. Zira belirli bir noktadan sonra Pişkin'in intiharına referansla yazılan girilerde Pişkin'in intiharından ziyade Pişkin'in intiharına dair olumlu ve olumsuz kanaatler ve onların kaynakları asıl giri kaydetme motivasyonu haline geliyor.

Bazı bireyler de hala Pişkin'in ölümünün gerçekliğine inanmayı reddetmektedir. Burada gerçeklik algısı aradık, içerik analizinde bana yardım eden diğer araştırmacı arkadaşım ile konuştuğumda bana burada negatif bir söylem olduğunu, zira intihar eyleminin kendisine saygı duyulmadığını belirtti. Negatif söylemlerin çoğunda sosyoekonomik düzey ve hayat tarzı vurgusu var. Negatif ve pozitif söylemlerin yanı sıra intihar ile intihar öncesi kaydettiği video üstünden de hakkında yazılan giriler kategorize edilebilir durumda.

Şu giride olduğu üzere Mehmet Pişkin'in intiharı nefret söylemi ile de karşılanmış diyebiliriz: *müslümanca gömülmeyi hak etmeyen bir kişi. üstüne üstlük adam ateist olduğunu beyan etmiş. ne diye halen müslümanca defnetme şerefini, kendi çapında bir şeref sahibi olan şu ateiste bahşetmeye çalışıyorsunuz anlayamıyorum?!?*¹¹ Bu tip giriler negatif giriler içerisinde bir çoğunluk sağlamamakla birlikte İslami referanslı belirgin sayıdaki girinin ortak görüşünü dile getiriyorlar. Bu girilerde az sayıda da olsa nefret suçu yahut ötekileştirme sayılabilecek söyleme de rastlanabiliyor.

İlk 500 giride yaklaşık %60 oranla Pişkin'in intiharına ilişkin geliştirilmiş olan pozitif söylem analiz ettiğimiz sonraki girilerde %50'nin altına düşüyor; bunun itici faktörlerinden biri ana akım medyanın olayı görünür hale getirmesi ve olayın Ekşi Sözlük'ün müdevimi olan sürekli kitlesinden çıkıp Ekşi Sözlük'e kanaat bildirmek ve geliştirmek için gelen kitlenin gündemine sonradan girmiş olması olarak sunulabilir. Zira birçok giride yeni gelen haberlere bağlantı ve haber içeriklerine referans sunulmuştur.

Elde etmeye çalıştığımız verinin bize sağladığı en önemli öngörü zaman ekseninde kanaatlerin gelişimini izlediğimizde ortaya çıkmıştır. Zira, ilk gün olayın kesinleşmesi ve kabullenilmesi aşamasında sıklıkla rastlanan empati içeren yahut nötr, bilinmezlik temelli girilerin bir kısmı ikinci aşamada intiharı doğrudan sorgulayan negatif girilerce dengelenmiştir. Peki bu denge durumunun sürdürülebilirliğinden söz edebilir miyiz? Bu elbette zaman içerisinde Mehmet Pişkin başlığına ve ilgili başlıklara eklenecek olan yeni veriler etrafında tartışmaya açılması gereken bir konudur. Konunun kitleselleşmesi ile birlikte bireysel olarak Mehmet Pişkin'in kendisinden intiharı ve intiharını duyurma biçiminin meşruiyetine dönüşmesi ve özellikle ilk günkü girilerdeki empati ve saygı mesafesinin zamanla kırılıyor olduğu gerçeği bu noktada önemlidir. Ancak kırılma noktası olarak sayılabilecek bazı girileri de kayda geçirmek gerekir. Örneğin ilk 50 giriye göz atıldığında karşılaştığımız dengelilik başlangıçta pozitif olarak müntehirin algılanması lehine bozulurken, nötr girilerin sayısı olayın hatlarının belirginleşmesiyle azalmış, hatta set olarak ardarda negatif ve pozitif girilerin girilme oranı artmıştır. Yalnızca bir birey tarafından bir verinin algısal tipinin değişeceği şeklinde düzeltilmesi yahut bir giri daha kaydedilmesi değil, art arda gelen pozitif başlıkların çoğunlukla pozitif başlıkları tetiklediğini; negatif başlıkların da negatif başlıkları tetiklediğini görebiliriz. Bu konuda yalnızca ilk 50 giriye bakmak yeterli olabilir. Zira 18-21 ve 30-37 numaralı giriler arasında sürekli olarak pozitif algının üç araştırmacı tarafından birden onanan sürekliliği teknik olarak bir grup algısına işaret etmektedir. Örneğin ölümün ardından kaydedilen 88. ve 96. giriler aralığında da pozitif algının ardı ardına atılan girilerce üslup olarak sertleşerek sürdüğünü görüyoruz. Bu girilere sebep olan giri ise Mehmet Pişkin'in intiharına ilişkin şöyle bir içerik sunuyor:

¹⁰ <https://eksisozluk.com/entry/46419243>

¹¹ <https://eksisozluk.com/entry/46420998>

hayatımda gördüğüm en aptalca işlerden birine imza atmış kişi. yaptığı trollükse - ki sanmıyorum - en aptal ikinci şey.videoyu izliyorum, son derece yüzeysel konuşmalar, gerçek hayattan kopuk tespitler. (intihar edecek fakat arkadaşının doğumunu bekliyor etkilenmesin diye !!!) bazı insanlar çok kolay yaşıyor, dertleri öyle eften püften ki, nefes almanın, yaşamının değerini öğrenemiyorlar, videoyu izlerken çok istesem de üzülmedim, üzgünüm.¹²

Bu noktada negatif olarak değerlendirilebilecek bu girinin üstüne ardı ardına gelen pozitif yorumlar birçok açıdan başlık altında ortaya çıkması muhtemel olan kanaatsel gerilimin üst noktalarından biri olarak tanımlanabilir. Zira içerinde Ekşi Sözlük yönetimince hakaret olarak dahi değerlendirilmesi mümkün girilerle, giriler arası giri no referansı olmaksızın bir tansiyon oluşuyor. Bu formatın, hegemonik yapının, içerisinde bir grup polarizasyonunun ortaya çıkışı olarak da değerlendirilebilir. Zira burada yalnızca ağır ifadeler değil, negatif olarak sunulan birçok algıya da aynı sertlikle yanıt verilen giri dizileriyle karşılaşılıyor. Başlık içi reaktif nitelikteki ve hakaret içeren; ama intihara pozitif olarak yaklaşan giriler bu noktada sayıca artıyor.¹³ Aynı algıya, olayın soğuduğu günlerde negatif giriler bakımından da rastlıyoruz.

Sonuç olarak Mehmet Pişkin'in intiharı kültürel bir hegemonya mücadelesinin süregeldiği Ekşi Sözlük'te belirli kültürel kodlar üzerinden sürdürülmüştür. Benim incelediğim veriler arasında dini referanslı farklı algı gruplarından veriler yaklaşık %14'lük bir alanı kapsamaktadır. Bu bağlamda Türkiye'deki en temel tansiyonlardan biri olarak bellenen laik-dindar eksenini Ekşi Sözlük'teki kamusal tartışmanın esas belirleyeni olarak tanımlanamaz, buna bağlı olarak da grup polarizasyonu konusunda intiharın dini referanslardan çok bireysel ve toplumsal bazda psikolojik olarak ele alındığını söylemek gerekir. Girilerin kronolojik takibi yapıldığında blok şeklinde ardı ardına girilen eş doğrultudaki verilerin bir pekiştirme ve onaylanma ihtiyacına dayanarak ortaya konduğu söylenebilir. Aynı şekilde pekişmenin olduğu noktalarda grup polarizasyonu kavramını doğrular bir biçimde, girilerin agresifleşmesi ama aynı doğrultu içerisinde kalması da grup polarizasyonunun çoğunluklu olarak veri ile değil de karşı-argüman ile kurulan ilişkinin sonucu olarak ortaya çıktığını doğrulamaktadır. Ekşi Sözlük'ün bu noktada bir tartışma alanı olarak demokratik işlevinin ne olduğunu sorgulamakta fayda vardır. Zira grup polarizasyonunun bu kadar belirginleştiği bir ortamda uzlaşma ve ortak akla ulaşma gibi kavramların kullanımı güçtür. Wikipedia kültürü dahilindeki bilginin objektifleştirilmesi ya da subjektiflikten olabildiğince uzaklaştırılması ilkesi, Ekşi Sözlük içerisinde geçerli değildir. Çünkü Ekşi Sözlük'te kanaatler arası rekabetin oluşması bu kolaboratif medyanın bir açıdan da sermayesidir. Grup polarizasyonu Ekşi Sözlük'teki bilişsel üretim sürecinin tetikleyicisi, motoru konumundadır. Gruplar arası tansiyonun sürerliği birçok açıdan Ekşi Sözlük'teki ürketici temelli üretim prensibini beslemektedir. Bu hem popüler başlıkların zenginleşmesi, hem de sitede kanaatin korunması ve güçlendirilmesi için geçirilen zamanın artmasıdır. Bu reklam hedef kitlesi olarak da verileri izlenen bireyler olarak da Ekşi Sözlük yazarlarına yönelik bir sömürüyü sürekli kılmaktadır. Grup polarizasyonuna kamusal alan bakımından baktığımızda ise bunun Türkiye'deki genel kamusal alan arazlarını taşıyan bir mecra olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Ancak bu arazlar kategorik değildir. Burada söz konusu olan usule, tartışmanın gelişme biçimine ve iletişim biçimlerine ilişkin bir arızadır.

BİBLİYOGRAFYA:

Akbar, Ahmet (1992). Postmodernizm ve İslam. *Varlık Dergisi*. Sayı: 1002. İstanbul: Varlık Yayınları.

Kasım 1992: 7 – 21.

De Swert, Knut (2012). *Calculating inter-coder reliability in media content analysis using Krippendorff's Alpha*.

Dolgun, Uğur (2011). İnternet ve Demokrasi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı: 44.

¹² <https://eksisozluk.com/entry/46379038>

¹³ <https://eksisozluk.com/entry/46379675>

- Fuchs, Christian (2014). *Social Media: A Critical Introduction (E-pub)*.
- Ghosh, Rishab; Ruediger, Glott ;Schmidt, Philipp (2010). *Wikipedia survey – Overview of results*. (online erişim: www.wikipediastudy.org/docs/Wikipedia_Overview_15March2010-FINAL.pdf)
- Gürel, Emel; Yakın, Mehmet (2006). *Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür*. (online erişim için: https://www.academia.edu/attachments/1630718/download_file?st=MTQxNzExNTYyMywyMTluMjUzLjlyOC45LDEyMTkzOTU%3D&s=swp-toolbar&ct=MTQxNzExNTcwNCwxNDE3MTE1NzA4LDEyMTkzOTU=)
- Hebblewhite, James and Henning, William (2014). "Üretim Araçları Olarak İletişim Araçları". *Marx Geri Döndü: Medya, Meta ve Sermaye Birikimi*. Der: Vincent Mosco & Christian Fuchs, Tr. Derleyen: Funda Başaran. Notabene.
- Nagel, Thomas (2002). "Enformasyon Gettoları: İnternet ve Demokrasi Tartışması". *Cogito Dergisi, Sayı: 30, 2002*.
- Özkan, Ahmet Hakan (2011). Aşağı Çekme Sendromu: Bu Sendromun Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da Gerçekleşen Ayaklanmalar Üzerindeki Etkileri. *Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi Haziran 2011 S: 4*.
- Rheingold, Howard (1994). *The Virtual Community: Homesteading the Electronic Frontier*. New York: Harper Perennial.
- Ünal, Ali; Ünal, Emine (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:7, Sayı: 2*.
- Shachaf, P., & Hara, N. (2010). Beyond vandalism: Wikipedia trolls. *Journal of Information Science, 36(3), 357-370*.
- Shirky, Clay (2008). *Here Comes Everybody*. Londra: Penguin.
- Williams, Raymond. *Marxism and literature*. Oxford University Press, 1977.